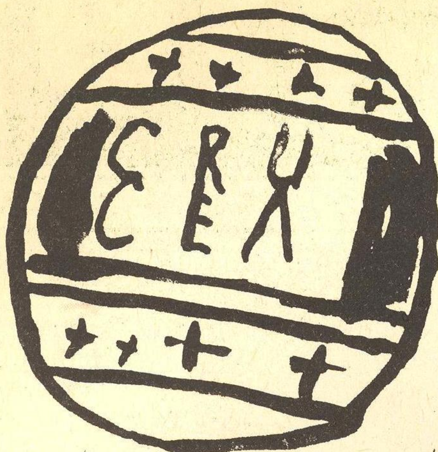
Itinerarii

Anul I
2
Iunie
1995

PUBLICAȚIA STUDENȚILOR DIN FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ CLUJ-NAPOCA

Se spune despre un sfânt Părinte că, fiind pe patul de moarte, a spus celor din jurul său: "aduceți-mi cartea"... I-au adus felurite cărți dar pe toate le-a respins. Unul din cei de față a observat că ochii lui erau îndreptați spre o cruce atârnată pe perete. I-au adus-o, a cuprins-o cu mâinile și a sărutat-o zicând: "aceasta e cartea cea mai iubită și mai prețioasă; din această carte citesc binefacerile lui Dumnezeu. Cu această carte în mână vreau să-mi închei viața pământească...

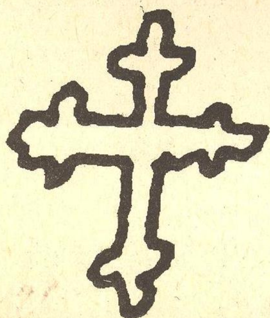

RĂSPUNS LA O ÎNTREBARE

O "găselniță" pe care unii ispititori o adresează deseori teologilor sau celor cu preocupări teologice numai cu intenția de a-i deruta sau, mai exact, de a-i încuia în redarea unui răspuns coerent, este și întrebarea care sună astfel: "Dumnezeu poate crea o piatră atât de mare pe care să nu poată să o ridice?"

Lăsând la o parte zâmbetul pe care ni-l stârnește o asemenea întrebare, să încercăm, totuși, să luăm întrebarea în serios și să o analizăm pentru a ajunge la un răspuns mulțumitor.

În primul rând, întrebarea de mai sus se referă la un act creator, act care este o trăsătură definitorie a ființei dumnezeiești. Numai Dumnezeu este cu adevărat ființă creatoare. A crea, în adevăratul înțeles al cuvântului, înseamnă a aduce ceva la existență din nimic, adică din nici o materie preexistentă sau din ceva preexistent. Aceasta înseamnă că actul exclusiv creator nu are nici o cauză, nici o sursă, nici un model și, de asemenea, nici o condiție din afara ființei dumnezeiești creatoare. Dumnezeu a creat lumea din nimic, fără nici o altă cauză din afara ființei dumnezeiești, altfel nu ar fi fost vorba de creație în adevăratul înțeles al acestui termen. Singurul motiv al creației lumii a fost iubirea care ține de ființa dumnezeiască, fiindcă Dumnezeu este iubire.

Revenind la întrebare, observăm că ea se referă la un act creator condiționat, adică se întreabă dacă Dumnezeu poate să creeze ceva în mod condiționat. Ori, astfel, mai poate fi vorba de creație în sensul conceptual al cuvântului? Binențeles că nu! A crea, la Dumnezeu, înseamnă a aduce ceva la existență în mod necauzat și necondiționat, altfel nu poate fi vorba de creație.

Prin urmare, întrebarea conține în ea însăși o imposibilitate logică ce se vrea proiectată în ființa dumnezeiască. Cu alte cuvinte, întrebarea caută să-L facă răspunzător pe Dumnezeu de o contradicție ce-și are izvorul în gândirea noastră și nu în decizia creatoare a Lui.

Dar întrebări de genul acesta se pot formula "cu grămada", de pildă: "Dumnezeu poate să nu existe?" sau "Dumnezeu poate urî?" sau "Dumnezeu poate crea alți dumnezei?", etc.etc.

În al doilea rând, întrebarea de la început se referă la puterea lui Dumnezeu, cu intenția, desigur, de a arăta că oricum ar face, Dumnezeu nu este atotputernic.

Ce înseamnă, însă, atotputernicia divină? În mod rațional vorbind, atotputernicia lui Dumnezeu poate fi definită ca acordul deplin dintre voința și puterea dumnezeiască. Adică Dumnezeu toate câte voiește, poate, și toate câte poate le și voiește. Nimic nu poate fără să vrea și nimic nu vrea fără să poată. Prin urmare, la Dumnezeu verbele "a vrea" și "a putea" se confundă unul cu celălalt sau, altfel spus, se pot înlocui unul cu celălalt fără a se produce vreo schimbare.

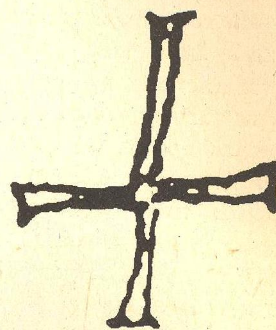
Astfel și în întrebarea noastră verbul "a putea" poate fi înlocuit, fără greșeală, cu verbul "a vrea". Deci, întrebarea ar suna: "Dumnezeu vrea să creeze o piatră atât de mare pe care să nu vrea să o ridice?" Deja lucrurile s-au limpezit. Ne aflăm în fața unei întrebări în care este vorba de o creație condiționată de voința divină. Sau, mai bine zis, de o creație total necondiționată din exterior, ci condiționată numai de ființa divină.

Odată ce întrebarea noastră s-a eliberat de contradicția ei logică intrinsecă prin acceptarea înlocuirii verbului "a putea" cu verbul "a vrea", atunci înseamnă că poate avea și un răspuns. Dar răspunsul nu mai ține de noi! Răspunsul ține numai de voința divină, iar noi nu ne putem face "profeții" lui ca să dăm răspunsuri de genul "Da!" sau "Nu!". Dacă Dumnezeu vrea sau nu vrea să creeze o astfel de piatră, aceasta este un lucru care ne depășește.

Ceea ce putem să spunem noi este faptul că Dumnezeu a creat deja o astfel de "piatră" pe care nu a vrut să o conducă mecanic pentru că a înzestrat-o cu libertate. Această "piatră" este omul. Dumnezeu vrea să-l mântuiască pe om, dar nu vrea să-l constrângă, de aceea la Dumnezeu se poate ajunge numai prin credință. Fără credință, relația dintre om și Dumnezeu s-ar transforma într-o relație de genul om-pom, sau, pur și simplu, n-ar exista. Și ar fi păcat!

Întrebarea de la care am pornit, iată, că se dovedește a nu fi chiar așa de încuietoare. Mare este, însă, ispita acestei întrebări care se voiește a fi o demonstrație a lipsei de logică a învățăturii creștine și a neputinței de a răspunde a interlocutorului. Dar, hai să recunoaștem, că de fapt nu cel întrebat, ci cel care pune întrebarea se dovedește a nu prea străluci în inteligență. Asta e!

Pr.Asist. Irimie MARGA

REDACȚIA:
Redactor Șef: Dumitrean Cătălin
Redactor: Criste Augustin
Secretar de redacție: Didona Suman
Grafician: Cristian Paiu
Culegere: Elena Mateiciuc, Anamaria Cioba
Corectura: Vaida Delia
Tehnoredactare: Laurențiu Lazăr

Tiparul executat la Editura "Gordian" Timișoara.

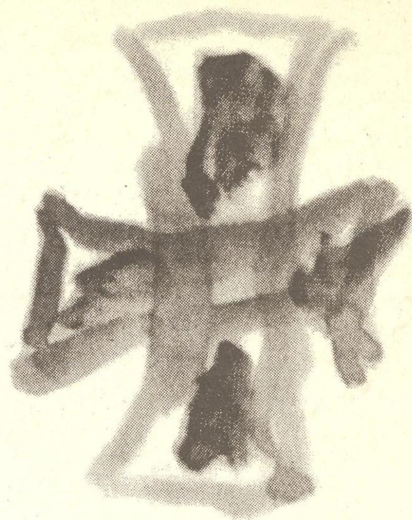
AGORA

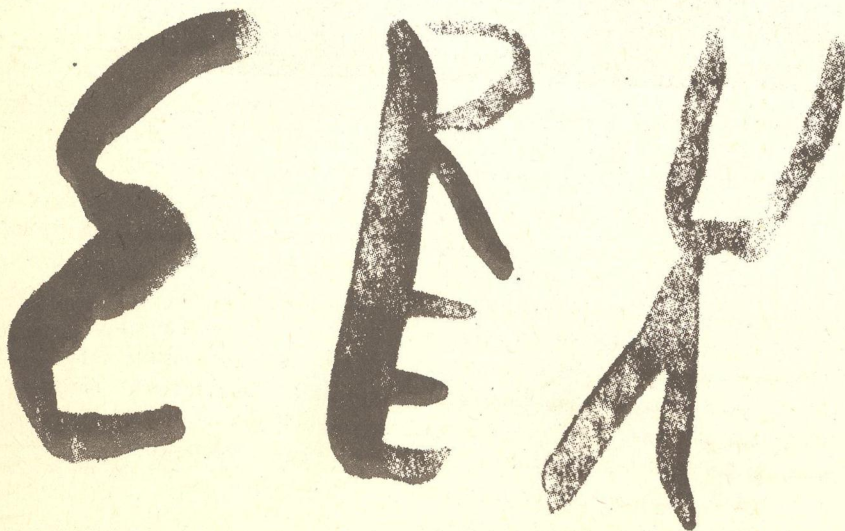
FRAGMENT DESPRE CRUCE

Expresia cea mai limpede a misterului crucii e ubicuitatea. Crucea e peste tot: în structura corpului omenesc și în ordinea cardinală a lumilor, în desenul oiștii și al plugului, în construcția catargelor, în aripă, în scară, scabie și templu. Crucea e simultan semn al centrului lumii și cuprindere a marginilor ei: osatură și înveliș, schemă inefabilă a **totalității**. Crucea e imaginea arhetipală a contrariilor conciliate: ea aduce în același plan moartea sclavului cu moartea împărătească a lui Dumnezeu, risipirea zgomotoasă a orizontalei cu ascensiunea discretă a verticalei, dreagostea în lume și renunțarea la ea. Sigiliul dumnezeiesc pus asupra întregului univers creat, crucea e prezentă, insidios, până și în întreprinderile diavolului, ca în frumoasa poveste culeasă de Elena Voronca.

Cum poate trăi un asemenea simbol? Cum îți poți asuma, existențial, totalitatea? Prin tocmai încercarea de a fi - cum spunea cineva - **o totalitate de fiecare clipă**. Trăiești sub semnul crucii, **îți duci crucea**, ori de câte ori reușești să asimilezi în gândul și în faptele tale dizarmonia contrariilor, ori de câte ori cuprinzi în împăcarea unei singure priviri fragmentele de neîmpăcat ale lumii. A-ți purta crucea e a mobiliza în jurul fiecărui episod de viață, în jurul fiecărei experiențe, oglindirea întregului: întregul ființei tale particulare, întregul lumii reale și întreaga încărcătură de **posibil** pe care realul o presupune. A trăi în conformitate cu îndemnul **totalizant** al crucii e a avea, în același timp, optica centrului și pe aceea a circumferinței, a simți înrudirea subtilă dintre suferință și slavă, continuitatea dintre lumina dumnezeiască și întunericul dumnezeiesc. A-ți purta crucea e a te bucura deplin de viață contemplând neîncetat vidul ei, a-ți alunga rudele de sânge și a săruta pe cel care te vinde, a blestema smochinul neroditor și a lua apărarea târfei, a fi cuminte în nebunia vremilor și smintit în mijlocul cetăților toropite, a fi mereu unde nu ești căutat, mereu imprevizibil, mereu nou. A-ți purta crucea e a purta mereu în spinare ecuația imposibilului și formula simplissimă a veșnicei înnoiri. Crucea e intersecția dintre real și imposibil. Cel care o ia asupră-și nu face ceea ce face pentru că e excentric, pentru că vrea să contrarieze bunul simț, sau să dizolve, frondeur, convențiile. Motivația lui e tocmai intuiția **totalității**, a întregului prezent în fiecare parte, a **celeilalte părți**, prezentate în fiecare parte. Crucea, ca moarte a Celui Viu, e singura șansă de viață a muritorilor. A-ți purta crucea e a împlânta, în carnea trupului tău șubred și confuz, **proiectul geometric al mântuirii**. Crucea fiecăruia e îngerul fiecăruia: o pereche de aripi înfipte în lut, un jug călăuzitor, o ancoră. Trebuie să ne închipuim, cu alte cuvinte, că îngerul păzitor stă aplecat asupra noastră, cum stă crucea asupra lui Iisus, pe ulițele Ierusalimului...

Andrei PLEȘU

DESTINAȚIA LIMBII

Dintr-o relație universală înăuntrul căreia omul se găsește plasat, omul face o forță universală.

Limba este o forță universală; ea nu este dată pentru ceva anume, nu are o funcție unică, o destinație unică. Însă despre limba trebuie să vorbim tocmai în termeni de "funcție", "destinație", "destin". Funcțiile limbii, de la început multe, se diversifică în destinații, acestea din urmă se adună într-un adevărat destin.

Aripile unei păsări sunt date pentru zbor; sau măcar pentru amintirea unui zbor primordial; este drept că ele capătă și alte destinații, bunăoară sub ea se adună, spre ocrotire, puiul de pasăre.

Ochii vulturului îi sunt dați acestuia pentru a zări de la mare înalțime un șoricel.

Dar omul? Cocor care zboară pe dinăuntru, după o vorbă a lui Arghezi căreia i se pot găsi mereu alte înțelesuri, omului i s-a dat cuvântul, pentru a zbura pe dinăuntru. Pe dinăuntrul lucrurilor de care se înconjoară, pe dinăuntrul său, pe dinăuntrul zborului său chiar!

Sorin VIERU

O ȘCOALĂ DE ÎNȚELEPCIUNE

"Oamenii nu-și caută fericirea - spunea Saint-Exupéry - ci propria consistență". Acesta este și sensul adânc al creștinismului, care a întors spatele tragos-ului antic, dar a păstrat (numai aparent paradoxal) funcția soteriologică a suferinței. Creștinul nu caută suferința, dar nici nu fuge de ea. el poate și știe să o valorifice în perspectiva veșniciei. Nu este totul să fii fericit (căci fericirea poate să-l și smintească pe om, cum se întâmplă adesea), ci să fii cu adevărat, adica sa ai pe lume un sens și conștiința lui pururi treaza. Creștinismul ne cheamă, după vorba Fericitului Augustin, să trăim sub imperiul divin al verbului a fi, iar nu sub tirania lumească a verbului a avea. Daca "orice existența este un efort asupra neantului" (Nae Ionescu), orice existenta împlinită, am putea adăuga aici, este un efort asupra absurdului.

Născut creștin, neamul românesc a știut să întruchipeze acest adevăr în limba și în folclorul său, dar să-l și trăiască în istoria sa. Bilanțul nostru, după două mii de ani, se dovedește a fi nu atât avuția, cât ființa națională. Deși avem cea mai năpăstuită istorie dintre toate popoarele europene, am izbutit să dăinuim și să ne păstram identitatea. E mult? E puțin? Ar fi tragic, în orice caz, ca la această răscruce de milenii să ajungem să compromitem și acest unic dar pe care ni l-au putut face, din săracia și din suferința lor strămoșii... Să nu risipim aceasta moștenire și ca să nu ne ratăm definitiv destinul istoric, în goana neînțeleaptă după fericiri iluzorii, ar trebui să ne punem serios problema sensului sau misiunii noastre în lume, să ne împrospătăm conștiința de noi înșine, plecându-ne urechea, cu smerenie de fii risipitori, spre înțelepciunea bătrânilor noștri.

Este meritul lui Constantin Noica de a fi pus definitiv în lumină o trăsătură esențială a spiritului românesc tradițional: aceea de a fi, cu necesitate, întru ceva. Este curios că nimeni până la el n-a observat înțelesul prăpăstios de adânc al prepoziției românești "întru". O realitate lingvistică vine dar să mărturisească, într-un târziu de lume, despre o realitate spirituală care ne-a dat poate și puterea și îndreptățirea de a răzbi prin toate vitregiile istoriei:

"Tot ce ni se întâmplă și de altfel tot ce se întâmplă universalului, trebuie să capete o așezare și un echilibru, trebuie să fie în ceva, spre ceva, deasupra a ceva, cu ceva. Dar un miracol, îndrăznim să spunem, al limbii române face ca o prepoziție să le înglobeze pe toate celelalte, exprimând nu numai totalizarea lor, ci parcă mai mult: este prepoziția întru, care cuprinde și face posibile, cu lipsa ei de așezare spațiala toate celelalte prepoziții în spațialitatea lor exactă. Iar cu o asemenea prepoziție spiritul românesc ar putea să coboare universalul în lumea prepoziției... Dacă viața spiritului are un sens, atunci el este de a fi întru ceva, iar acest lucru l-ar spune, cu modestie dar cu fermitate, spiritul românesc unei lumi pe care maladiile ei constituționale, prea violent reactivate astăzi, riscă să o strămute uneori, după vorba indiană, în condiția sinelui înnebunit".

Într-adevăr, tot răul veacului nostru pare să vină de acolo că oamenii nu-și mai descoperă rostul în lume. Saturați de obsesia fericirii, ei nu mai au vreme să-și caute consistența. Toată existența lor este haos, incertitudine și vânătoare de himere. Și cum să-ți mai afli plinătatea într-o lume în care "Dumnezeu a murit" (Nietzsche), "Totul este relativ" (Einstein), "Sisif este fericit" (Camus), iar "Godot nu mai vine" (Beckett)?! Absolut, ordinea, echilibrul, credința - de toate acestea omul modern devine tot mai străin. Cu inconsistentele lui vanități prometeice, el își încropește un surogat de existența într-un univers al tuturor surogatelor: surogatul fericirii în plăcere, al dragostei în posesiune, al moralei în politețe, al religiei în ocultism, al mitului în science-fiction, al artei în avangardism ș.a.m.d. Tindem să existăm din ce în ce mai frenetic (mai zgomotos, mai convulsionat) dar să fim din ce în ce mai puțin; sau, altfel spus, ființa nu se mai împlinește în noi. Ne târâm bolnavi de îndoiala lui Toma (pe care Papini îl numea, cu dreptate, "patronul spiritului modern") și de căutarea goală a lui Don Juan (cel incapabil, între atâtea femei, să găsească Femeia).

Tumultului sterp al acestei lumi crepusculare îi vine parcă în întâmpinare, din veacuri mai mintoase, cu sfătoșenia lui bătrânească, "țăranul de la Dunăre":

"Orbul când dă de perete socotește că s-a isprăvit lumea", dar ascultă-mă pe mine, taică: "Unii vorbesc ce știu și alții știu ce vorbesc"; "n-om ști noi câte scrie în cărți, dar nici în cărți nu scrie câte știm noi"; că vorba aceea: "decât un sac de cărți și o mână de minte, mai bine un sac de minte și o mână de carte"... Apoi bagă de seamă: "Omul când își pierde drumul, nu găsește nici cărarea", dar "cine începe cu Dumnezeu, și cu Dumnezeu sfârșește". Că ia să-mi spui tu, nepoate: "Dacă nu e cine nu e, cine e să nu mai fie?"...

Vasile E.Marian

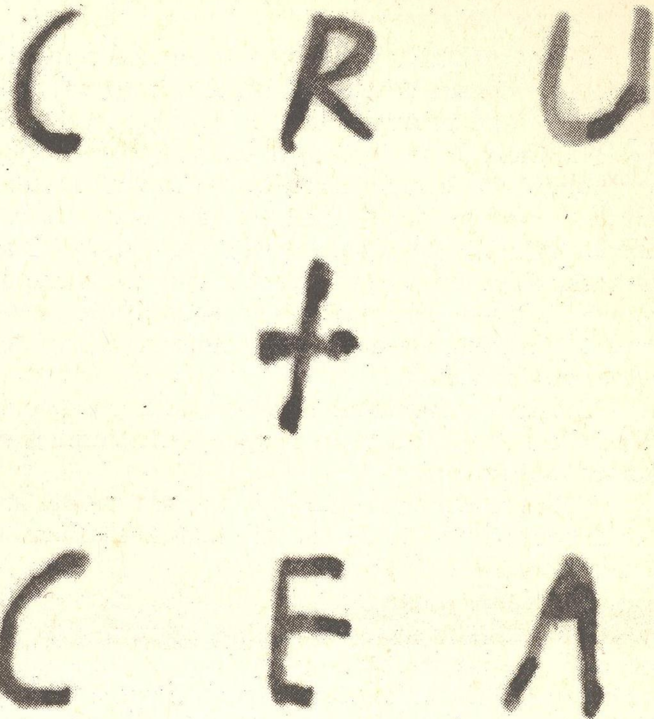
UNGHIURI DE VEDERE

GENERAȚIA FĂRĂ DESTIN

Amânând inexplicabil decizia unei opțiuni definitive, intrăm, unii mai devreme, alții mai târziu în prelungirea apăsătoare a clipelor deșertate de conținut. În această despletire a clipei zace tinerețea fără aripi, tinerețe care, respirând parcă plitiseala întregului arbore genealogic, n-a cunoscut nici o clipă zborul sau n-a avut îndrăzneala ca măcar în gând să se desprindă de pământ. Clipa devine un areal al tristeții, iar noi purtăm măștile prea strâmte ale unei bune dispoziții prefăcute. Învinși înainte de luptă, ne facem prizonierii ideologiei de doi bani, însă nespus de virulentă, a indiferenței și a lipsei de sens. Plitiseala - stupefiant al generației tinere - ne otrăvește inimile și visurile, osificând în noi mlădierea de trestie într-o gârbovire a cărei povară devenim atât noi înșine, cât și cei din preajmă.

De un estetism molău, aceasta formă a trecerii noastre nu are nimic din amenințarea înălțimilor, din vartejurile și din tumultul pasiunilor abisale, însa are totul din platitudinea orizontalei nicăieri intersectată de verticalitate. Totul se desfășoara la poalele muntelui într-un nefiresc refuz al devenirii. Coabitând aici, în submontanul condiției umane, reamintim de o altă tristă clipă de declin când, necrezând în rostul urcușului lui Moise, poporul evreu și-a încredințat duhul în propriile mâini vițelului de aur. Pe atunci evreii nici nu intuiau zborul. Noi pare-se că l-am uitat. O generație care traiește din nostalgia unui zbor alb și care din nefericire a uitat să-și repete în fiecare zi de o mie de ori "sunt pasăre, sunt pasăre..." (Thyl ulienspiegel).

student Dinu CRISTE

O LUME PLINĂ DE NERVI

Atunci când dispare smerenia, sufletul devine o portiță deschisă pe unde, una câte una, viciile pătrund în om, rupând armonia lăuntrică și provocând stări de agonie sau zbateri din care lipsește însă un element principal: sensul.

Omul modern pătruns de revoluția atomistă până în cele mai adânci fibre ale ființei sale, penduleazā între setea de existență concretă și lupta de putere într-o societate în care lipsesc doi piloni necesari: comuniunea și ierarhia valorilor. În sensul acesta, tot spectrul existenței se pervertește, concretul și realul căpătând prioritate legitimă în fața idealului. Omul contemporan, se rătăcește în ordini anarhice, paradox de care lumea creștină de azi va trebui să dea odată seama.

Pe stradă, în tren sau la servici, planeta se grăbește, spiritul nu are timp de odihnă, totul se derulează în viteză, amețitor, în grabă. Reușești să mai înghiți câte un sandwich sau să sorbi o cupă de cafea care sporește insomnia și irascibilitatea. Amețeala crește odată cu sunetele telefoanelor, cu răspunsul nervos și scurt la posibilele întâlniri cu prietenii sau la jovialismul fariseic afișat în scop diplomatic. Eticheta sacră de creștin nu mai influiențează cu nimic ieșirea din starea de psihoză socială. Apoi viața continuă...

Te întorci grăbit acasă, în troleibuz stai poate lângă călăul care poate te-a împușcat în Decembrie '89 și care acum e liber din cauza ceții și a democrației. Dar ce mai contează. Doi pași mai încolo, o doamnă și un domn îți oferă cu un surâs viclean publicația "Turnul de veghere", întrebându-te dacă știi că pe Dumnezeu Îl cheamă și Iehova, de ce sunt atâtea religii, de ce sunt atâtea războaie și alte cioburi dintr-o nebunie. Îi răspunzi rapid tot printr-o întrebare: dacă a auzit de "omnimus" și "polinimus" sau taci și-ți vezi de ale tale. Ai vrea să mai cumperi ceva, dar înfierbântat sau înghețat ajungi acasă. Aici lucrurile nu se liniștesc, căci copilul tău nu și-a scris temele, iar la TV echipa ta favorită nu a câștigat, ceea ce te indispune și te enervează. Cu un gest reflex îți faci o cruce și te culci cu gândul la ziua de mâine și la ceasul care va suna la ora 5 sau la 6. Si din nou seară și din nou dimineață...

Din acest colț de pagină, în numele tinereții îndrăznesc să întreb. Cine poate reformula această condiție umană comună care se întâlnește la creștinii zilei de azi? Cine poate regăsi în ispita triumfalismului secular al Bisericii o ofertă la o cerere pe care omul nici nu se sinchisește să o trimită nimănui, deși sus e un Dumnezeu care așteaptă.

Nervi, timp, bani, griji în lumea în care încă mai trăiesc sfinți și-n care se mai aude totuși câte-o poezie. În lumea care-a primit totul prin Revelație și care a dat Filocalia, în care zilnic Euharistia se dăruiește cu generozitate, este o povară rușinoasă să lupți pentru surogate ieftine. Unde e isihia? Unde e baricada adevărată? Unde e duhul de duminică cu care mai trăiești cumpătat șase zile? Cine îți oferă calmantul? Nu știu... poate "nebunii".

student Cătălin DUMITREAN

DEBUT

ARISTOCRAT ȘI SLUGĂ

Noi creștinii ortodocși avem demnitate imperială. Fiecare dintre noi suntem împărați. De multe ori însă uităm de statutul aristocratic pe care-l deținem și ne purtăm în consecință ca niște veritabile slugi. Compromitem astfel, autenticitatea relației noastre cu Dumnezeu. Se pare că la începuturile istoriei noastre păcatul originar s-a săvârșit dintr-un același motiv, primii oameni considerându-se, în sminteala lor, umiliți de către chiar Dumnezeu, Creatorul lor. Moment teribil de supremă înstrăinare!

Aristocratul e un om cu adevărat liber, un om profund conștient de faptul că Superiorul nu umilește niciodată Inferiorul.

Cel care umilește este inferior celui umilit iar numai cel inferior umilește. Iată adevăratul temei al aristocrației!

În schimb, sluga (sau mai bine zis slugarnicul) dezminte toate aceste calități ale aristocratului. În cele ce-l privesc, resimte (încă și disproporționat) doar puterea Superiorului asupra Inferiorului.

Retorica slugii se confundă esențial și de cele mai multe ori cu retorica celui care pretinde că nu e pe deplin liber, veșnicul nemulțumit.

Slugarnicul e un orgolios și dacă acceptă postura lui de slugă o face doar considerând-o o simplă strategie pe care este îndreptățit s-o folosească. Nu are ce face. Răbufnirile de orgoliu sunt teribile. Ele sunt îndreptate de cele mai multe ori împotriva semenilor lui. Astfel devine disprețuitor, nepoliticos, necioplit, bădăran, nemilos, profitor, neiertător. Încearcă cu orice preț să-și umilească semenii!

Din cele câteva rânduri scrise mai sus ne dăm evident seama că doar singur statutul aristocratic ne poate oferi amplasamentul optim în câmpul credinței.

Tradus într-un domeniu al reprezentărilor curente el ne apare bine conturat într-un frumos text al părintelui Nicolae Steinhardt din "Jurnalul fericirii":

"Încredere în oameni, curaj, detașare, bunăvoință către cei năpăstuiți de pe urma cărora nu te poți alege cu nimic (bolnavi, străini, întemnițați), un simț sigur al măreției, predispoziția către iertare, disprețul față de prudenți și agonisitori: toate sunt trăsături ale gentlemanului și cavalerului".

Să ne fie rușine că suntem de multe ori slugi! Să apărem în fața lui Dumnezeu nu slugarnic, ci smeriți cu acel "simț sigur al măreției"!

Simion POP (student - Fizică I)

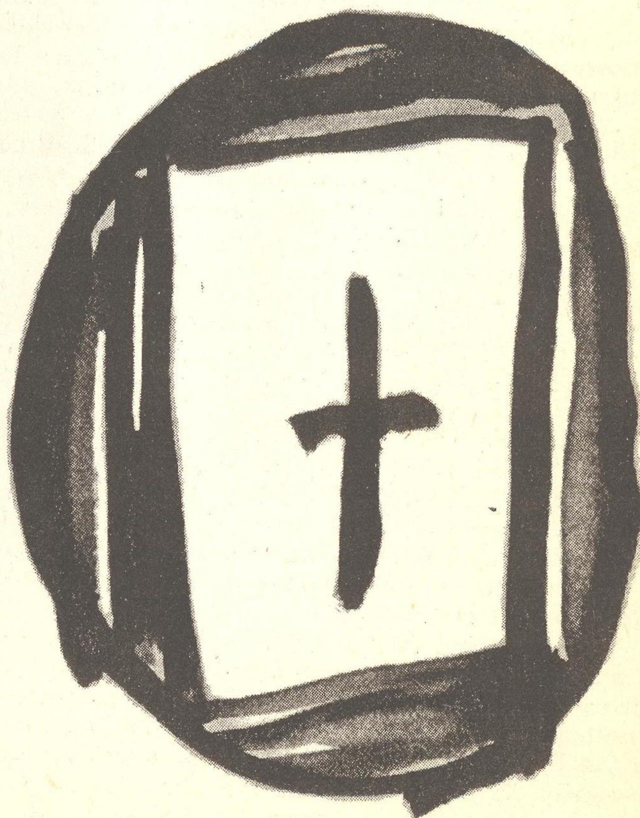
tu

Tu vii ca o liniște. De așteptare cămara mea dă frunză, dă primăvară, o primăvară care-și lasă țipătul să atârne afară. Din când în când trec păsari, poate trec stele, parcă trec ape, nu știu, e o liniște de tu ce se insinuează până la tăcerea albă a oaselor...

Intru în taina vântului cu teamă, e aici un plânset, auzi?, cât muntele ochiului care începe, un plânset, iată, sunt umed pe haină, ce-o fi? Vântule, mamă, poate e nașterea mâinii mele din stânga, daa, e marginea îmbrățișării, daa, de aici încolo

numai pădurile povestesc
despre spații umplute până la firesc,
de aici încolo începe altceva
unii strigă a cântec
alții strigă a pajiște
mânjii strigă a "a"...
Vântule, mamă, vuietul ăsta are culoare cât frumusețea, are o adulmecare de cuvinte nedesfăcute de Taină, are...
/dar cine ninge acum, în primăvară!
umărul meu ninge
cu haina Mirelui.../
... are o poveste cu o pajură, cu un tărâm și cu un celălalt, cu Aproape "**tu** ești Aproapele"...
umărul tău ninge
cu haina Mirelui...
Tu vii ca o liniște, ca o haină de Nuntă.
"Tu ești Aproapele".

Nicu TURCAN

RESTITUIRI

TIMPUL LUNG

În discursurile lor de recepţiune la Academia Română doi scriitori de prim rang s-au ocupat de ceea ce istoricii francezi din şcoala analelor, în frunte cu regretatul Fernand Brandele şi Lucian Febre au apucat să ***numească timpul lung***, acel timp, aproape imobil, care, deşi solitar cu toate nenumăratele stratificări temporale ale istoriei omeneşti la suprafaţa cărora ne provoacă fără încetare ***timpul*** zis ***scurt***, ***fulgurant***, nervos şi rapid, timp al evenimentelor, marcând zi de zi, fără iertare, viaţa noastră a tuturora şi la mijlocul cărora ne balotează când în colo, când încoace, pe durate istoirce relativ scurte, dar acoperind uneori o întreagă viaţă de om, ***timpul*** zis ***mediu*** al conjuncturilor, doi scriitori români deci s-au ocupat de acel ***timp lung*** cvasisolotar cu geografia, evident, nu numai şi nu atât cu geografia fizică, cât mai ales cu antropogeografia, modificându-se deci imperceptibil de-a lungul mileniilor şi având picatură cu picătură, etniile, limbile, civilizaţiile, culturile, mentalităţile.

Doi scriitori români de prim rang, ambii ardeleni, şi-au întors privirile spre matca geoistorică a omenirii din sânul căreia s-au ridicat. La 5 iulie 1937, Lucian Blaga făcea ***elogiul satului românesc***. Iar trei ani mai târziu, la 29 mai 1940, Liviu Rebreanu, în numele căruia pentru cinstirea memoriei căruia ne-am adunat noi astăzi aici, aducea o nespus de frumoasă ***laudă ţăranului român***, pe care el îl considera ca fiind "**singura relaitate permanentă inalterabilă, zămislit şi născut din acest pământ ca o plantă fermecată care nu se poate stârpi în vecii vecilor. De aceea**, adăugă Rebreanu, **pământul e însuşi rostul lui de a fi. Pământul are un glas pe care ţăranul îl aude şi-l înţelege**". Iar mai departe, în acelaşi discurs, există un frumos pasaj pe care nu mă-ndur să nu-l citez în întregime:

"**Destinul pământului care ne-a născut şi ne-a crescut a trebuit să comande şi destinul dezvoltării neamului nostru. El ne-a impus multe veacuri de-a rândul o existenţă aproape vegetală, o existenţă de chinuri şi umilinţi pe care numai ţăranul o putea îndura**. Acest ţăran care, spunea Rebreanu într-un alt loc al discursului său, **nu pleacă nici de bună voie, nici de nevoie, el n-are unde să-şi mute sărăcia pentru, că smuls de pe ogorul lui, ar fi osândit să piară ca un arbore smuls din rădăcini**. De aceea, conchide Rebreanu,(**ţăranul** e pretutindeni păstrătorul **efectiv al teritoriului naţional**), **cu cât se înmulţeau suferinţele şi treceau vremurile, ţăranul român s-a îndărătnicit în răbdare. Dragostea lui de pământ s-a-nvârtorat. Ţărâna se-amestecă necotenit cu cenuşa şi oasele înaintaşilor, iar văzduhul se umplea cu umbrele şi sufletele lor până în tării. Nimeni nu-l mai putea clinti din loc, nici o putere şi nici o schingiuire. Rezultatul? România actuală cu Dacia de odinioară sunt convergente nu numai în privinţa configuraţiei geografice, dar şi a configuraţiei etnografice româneşti.**"

Am trăit o viaţă întreagă cu gândul că ţărănimea a constituit vatra neamului românesc, mai mult chiar decât păstorimea transhumantă care i-a asigurat unitatea graiului pe întregul cuprins al pământului pe care l-a ocuoat de când se ştie pe sine ca neam. Am trăit atât de mult cu acest gând, încât el a opus să se transforme într-o obişnuinţă. Realitatea este că şi altor neamuri europene ţărănimea le-a fost vatră. Când i-am văzut pe ţăranii anverguaţi pe câmp, mâncând *sur le pouce*, adică punându-şi pe degetul mare al mâinii stângi bucata de pâine şi deasupra ei pe cea de carne, tăindu-le dintr-o dată pe ambele şi ducând la gură cu briceagul dubla bucătură astfel tăiată, exact aşa cum vremurile rele bihorene tăiau dintr-odată pita, clisa şi ceapa pe care le lipeau pe degetul mare al mâinii stângi şi le duceau apoi cu brişca la gură; când i-am văzut procedând aşa cum din fragedă pruncie ştiam, mi-am dat brusc seama că există sau a existat o veritabilă internaţională ţărănească reajunsă la conştiinţa de sine care a constituit totuşi de-a lungul timpului cătător în adâncime, deşi teribil de convulsiv la suprafaţă, temelia întregii Europe mediteraneene a tuturor popoarelor aflate între Marea Mediterană şi Marea Baltică, între Pontul Euxin şi Oceanul Atlantic. Sau poate, mi-am zis eu, dar totuşi nu cred, să fi fost o masă celtică alungată din ţinuturile transilvane de către Burebista şi oploşită în Orléans?

Oricum ar sta lucrurile, cert este că în cazul nostru, al românilor, de-a lungul întregului mileniu întunecat şi cu atât mai mult de-a lungul celui de-al doilea Mileniu, ţărănimea a fost rădăcina din care neamul întreg şi-a tras seva.

Desigur nici timpul lung nu e un timp absolut imobil, tehnologiile în curs s-au modificat foarte lent, dar de stat pe loc nu au stat. Ţărănimea secolului XX nu era întrutotul aidoma celei din secolele anterioare, ba chiar în unele puncte mai favorizate ale teritoriului sau mai expuse circulaţiei orizontale şi mai dispuse să o recepteze, ea se deosebea profund, chiar şi-n modul de viaţă, şi-n menalitate de ţărănimea care o precedase. Mă gândesc anume la Banatul interbelic de pildă, dar mai ales la partea vestică a judeţului Timiş.

Dar oricum, zona perdurabilului, a cvasiperenului, a permanenţelor nu fusese atinsă în esenţa ei. Timpurile istoriei nu curg însă ca nişte entităţi independente. Între ele există curenţi verticali curgând îndeobşte de la ***timpul lung*** în sus, care timp lung îşi pune pecetea şi pe structurile evenimeţiale ale ***timpului mediu*** şi răzbate zi de zi şi în ***timpul scurt*** al evenimentelor punctuale care, toate îl exprimă.

Dar uneori lucrurile se petrec invers. Zona mobilă a timpului scurt este zguduită de evenimente de mare amploare care apasă puternic asupra structurilor timpului mediu clintindu-le uneori din loc.

Liviu Rebreanu s-a plasat avant la lettre la ambele capete ale timpului, ne-a întreţinut despre timpul lung în **ION** şi despre timpul scurt în **RĂSCOALA**, neignorând niciodată totalitatea straturilor temporale şi nici dialectica internă a complexei durate istorice. Uneori însă, şi este cazul în care ne aflăm azi, izbucnirea fulgurantă a timpului scurt produce catastrofe structurale în timpul mediu al conjuncturilor şi afectează până în temelii soliditatea timpului lung. Este tema pe care a abordat-o frontal Marin Preda în **Imposibila întoarcere**, carte de eseuri întrutotul remarcabilă care, nu se mai află în circulaţie de foarte multă vreme şi care ne-ar permite să regândim în conjunctura actuală o problemă fundamentală pentru noi toţi şi pentru cultura zilelor noastre: cu ce înlocuim sau, mai exact, cum să ajungem să edificăm echivalentul ţărănimii, pătura populaţiei cultivată până în vârful degetelor, doldora de cultură orală bine digerată de-a lungul mileniilor şi coextensivă cu întreg cosmosul şi cu întreaga problematică a vieţii împreună? Cum să edificăm acest echivalent şi cum urmează el să se arate la faţă, subînţelegându-se, bineînţeles, că nu ***Homo fober*** trebuie să-i fie modelul exclusiv, ci atotprevăzătorul **Homo universalis**? Să nu pierdem savoarea vieţii, să nu ne scape cumva printre degete ***sarea pământului***.

Mihai ŞORA

CONVORBIRI

Invitat:

Ambasadorul Golanilor

Reporterul: D-le Paleologu, mai poate fi numită România o țară europeană după 45 de ani de comunism?

Al. Paleologu: Pe mine mă deranjează îngrozitor această confuzie de planuri, această amnezie istorică și mai cu seamă, acest refuz a ceea ce este fundamental pentru refacerea întregii Europe. Europa se consideră numai Occidentul, țările din Răsarit sunt doar niște "candidate" la Europa. Sunt puse în carantină și supuse unui fel de examene de admitere. Insuportabil gând, mai ales că niciodată la noi, în România, sau în Polonia, Ungaria și în celelalte țări care-au fost sărăcite de dezastrul comunist n-a avut curs acea oribilă lozincă "mai bine roșu decât mort". Atâția în pușcărie și-au riscat viața pentru valorile europene.

R.: Cum credeți că s-ar puea ajunge la o regenerare, la o reînviere a conștiinței naționale, adică la risipirea acestei confuzii?

Al.P.: La aceasta nu se poate ajunge în nici un caz prin revenirea la un discurs naționalist de tip totalitar, de dreapta, nici cu discursuri legionare. Am citit acum o lună-două în "România literară" un interviu al istoricului Jaques Le Goff. Chestiunea era exact aceasta: există un naționalism al dorinței de prioritate, care este repudiat, și un naționalism legitim al tradiției, de conștiință, de cultură, de civilizație europeană. Și, pentru a se reface această conștiință, eu cred că e pur și simplu necesar să se evoce, să se invoce și să se expună cunoștințele de istorie ale lumii europene și creștine. Pentru că mie mi se pare extraordinar de rușinos ca oameni cultivați, intelectuali, cu care vorbești despre trâmbițele Ierihonului sau de Iudita, de Lod și fiicele lui, să nu știe despre acestea. Este extrem de rușinoasă ignoranța biblică la oameniicultivați! Ori, eu cred că, fără a adopta nici un fel de propagandă sau de prozelitism, nu se poate reveni sistematic și coerent la cultura și civilizația de care aparținem noi, toate popoarele Europei.

Eu nu admit absolut deloc distincția pe care o face filosofia culturii germane între cultură și civilizație. Cultura ar fi spiritul comunitar, preocuparea de chestiuni de ordin metafizic, iar civilizația numai robinete, electronică, confort. Civilizația nu înseamnă nimic altceva decât traducerea în societate a preceptelor fundamentale ale obiectivului civic, adică distincția dintre bunuri și persoane. Când persoanele sunt tratate drept bunuri - cum s-a întâmplat în secolul nostru - suntem o fire barbară.

R.: Credeți că Biserica ar juca un rol decisiv în această orientare?

Al.P.: Ar juca un rol foarte important!

R.: Și nu credeți că nu este suficient de activă?

Al.P.: Nu! Nu e suficient de capabilă să discearnă realitatea problemelor care i se pun. Eu cunosc mulți oameni ai Bisericii care sunt într-adevăr capabili să înțeleagă cum se poate ține un discurs creștin convingător în lumea de astăzi. Mi-am dat seama că aceasta este o problemă subtilă și grea. Eu sunt creștin, și-atunci repudiez cultura laică, pe Sthendal, pe Voltaire? Nu! Acolo unde apare geniul uman este Dumnezeu dedesupt. Tot ce este genial este creștin și tot ce este genial poate fi adus în societate la o conștiință europeană și asta înseamnă creștinism.

Am citit o carte a lui Evdokimov, "Iubirea nebună a lui Dumnezeu", cu o prefață a lui Theodor Baconski, în care face un anumit tip de discurs creștin și ecleziastic, care este neconvingător, stereotip și fără putere de convingere în natură. Mai degrabă respinge decât convinge naturile mai subtile. Discursul trebuie făcut cu curaj, cu luciditate într-un limbaj care să fie cel al omului de azi pentru că lucrurile astea nu sunt compatibile. Creștinismul nu este un lucru de principiu ca la Blaga, este o chestiune sacră. Alta e lumea modernă decât lumea veche, și mai cred că nu "lumea modernă" e cea modernă cu adevărat. Totdeauna contemporanii erau moderni, iar după aceea se demodau.

R.: Oare această lipsă de discernământ a Bisericii a provocat căderea în capcană în perioada celor 50 de ani de comunism? De unde și lipsa totală de opoziție pe față?

Al.P.: Nimeni nu poate fi obligat la sacrificiu, dar un apel la sacrificiu poate fi făcut. Și marea vină a înaintestătătorilor este că nu au știut să-și asume niște riscuri. Ești un principiu al Bisericii, ai ca atare un prestigiu foarte mare și social trăiești pe un nivel seniorial extraordinar.

R.: Ce răspundere are Biserica față de problemele vieții?

Al.P.: Este timpul ca slujitorii Bisericii să se implice și să-și asume riscul, pentru că martir ești o singură dată, în timp ce duhovnic - tot timpul. Asta e sofism pentru că nu mai esti duhovnic dacă nu ești în stare să-ți asumi riscul. S-a ajuns la un moment dat în care nu mai puteai face nimic, cum spune Soljenițân, nu mai puteai să faci o reparație, o acțiune exterioară. Biserica era paralizată, inhibată, ori Biserica trebuie să-și asume libertatea și autoritatea ei cu toate riscurile. În Albania a fost o lipsă totală de preoți zeci de ani, la fel și în Mexic acum vreo 50-60 de ani și în alte țări.

«CINE NU CREDE ÎN PROVIDENȚĂ

Biserica s-a întemeiat acum 2000 de ani pe asemenea gesturi, pe asemenea intervenții, pe martiraj și, dacă se elimină martirajul, nu mai e asemănătoare cu cea veche. Asemenea riscuri sunt de natură zguduitoare și mai convingătoare în rândul credincioșilor dezamăgiți, reveniți în Biserică neîncrezători sau timorați, lipsiți de speranță.

R.: Ce este fundamental pentru ca o societate să funcționeze?

Al.P.: Înainte de toate mĂ frapează incultura religioasă. Una este sa fii un om credincios și practicant și alta este să fii ignorant în materie. Recent am ascultat la radio discursul unui om politic, inteligent și cultivat căruia nu i se poate imputa nimic în trecutul lui. Spunea lucruri foarte clare și bine argumnetate, însă în legătură, cu disensiunile din opoziție, spunea că divorțul este o soluție onorabilă. Nu trebuie să credem că divorțul e de la diavol și căsătoria de la Dumnezeu. Ideea că noi divorțăm, ne reînsurăm, pune divorțul în ordinea uzuală a lucrurilor și deci căsătoria nu are nimic sacru. Aceasta s-a încetățenit foarte mult în practica generală a societății și este catastrofal. Este catastrofal pentru mai multe motive. Sigur că un cuplu trebuie să fie fericit și trebuie să se întemeieze pe iubire, dar asta depinde de criteriul, de modul de luciditate al alegerii când te căsătorești. Dacă alegi tu, bărbat, o femeie doar pentru că ai dansat cu ea și te-ai excitat, sau fiindcă are o casă frumoasă; sau că e bine plasată, sau e frumoasă și te arăți cu ea în lume și te flatează și dupa aia evident după o lună, două, trei te saturi, te plictisești fiindcă viața sexuală nu se întreține îndelung decât cu o iubire care este o iubire constantă și mare și care nu poate fi alta decât cea de fidelitate și de credință până la sfârșitul vieții. Iubirea cea mai frumoasă e a cuplului bătrân nu a tinerilor; nu Romeo și Julieta este piesa de dragoste cea mai frumoasă, ci Conul Leonida și coana Eftimița. Astea da, sunt într-adevăr cupluri minunate. Ori, ca să ajungi la o asemenea tovărășie de viață până la capăt, asta este o căsătorie, și dată, și ocrotită de Dumnezeu, cu atât mai bine dacă a fost consacrată de Biserică. Însă lucrul ăsta,

marile tragedii ale cuplurilor își au cauza în superficialitatea cu care oamenii o privesc. Lucrul acesta mi se pare de o importanță covârșitoare și este considerat ca neglijabil. Cunosc oameni remarcabili care s-au căsătorit prost, au fost nefericiți, a fost dezastru, dar dacă ar fi fost atenție de la început... Trebuie să te uiți la persoana respectivă, să vezi niște detalii infime, evazive, după inflexiunile din voce, după lumina ochilor, după felul de accentuare a unor cuvinte, să-ți dai seama și tu, bărbat, că femeia aceea merge pe lungimea ta de undă și să-ți iei această obligație care nu este o obligație constrângătoare. Îmi place foarte mult o vorbă a lui Bismark, când era tânăr. Înainte să ajungă cancelar, a fost ambasador la San Petersbourg. Acolo s-a dus singur fără nevastă. A lăsat-o la țară să facă dulcețuri, murături la moșia lor, cum fac nevestele de moșieri. Ea îi scria: "Dragă, tu acolo cu atâtea prințese si ambasatoare o sa mă uiți pe mine, o provincială." El i-a răspuns: "Iohana, ce proastă ești tu, de ce crezi tu că te-am luat? Ca să te iubesc..." Adică tu îți iei femeia nu fiindcă o iubești, ci ca să o iubești. Asta e foarte important.

De ce am insistat pe tema aceasta? Este un element fundamental pentru o societate creștină care să funcționeze fecund și demn și mai cu seamă în sensul binelui.

R.: Există o separație la ora actuală între sacerdoți și oamenii de cultură și din cauza aceasta fiecare pătimește în felul său. Cum s-ar putea reface această legătură, această supapă?

Al.P.: Eu cred un lucru, poate greșesc. Eu am avut o prețuire târzie, nu de la început, pentru patriarhul Justinian. Cu bunul lui simț țărănesc, era în stare să eludeze niște pretenții comuniste nu cu argumente teologice ci cu argumente gospodărești și a reușit să mențină, să întrețină instituția Bisericii. Și a reușit ceva extraordinar, să ridice un enorm nivel intelectual al preoților si de comportament social al preoților. Am întâlnit mult mai mulți preoți, tineri în general, dar nu numai tineri care nu mai erau așa cum zice lumea: "apoi, popa e bețiv", "popa cântă pe nas", "popa ia bani de pe parastas", etc. Era într-adevăr calitatea clerului foarte coborâtă și neglijată pe o statistică mai generală și poate ca mai e și acum, dar, în orice caz, eu am văzut o sumă de preoți care se situau la un nivel considerabil pentru misiunea ce le revine. E un lucru foarte important calitatea preotului.

R.: Credeți ca la ora actuală francmasoneria joacă un rol decisiv în politica statelor și în organizarea granitelor statelor nou apărute?

Al.P.: Francmasoneria a jucat un rol politic și fast și nefast. Fast la noi, în sensul că a contribuit la unirea principatelor, la constituirea societății românești moderne, iar nefast pentru că a fost unul din centrele declanșatoare ale revoluției franceze care a fost catastrofă pentru toată omenirea, nu a avut nimic bun, nimic onorabil decât primele ei momente care au fost imediat înlăturate. Însă puțini francmasoni erau și creștini practicanți. Era un lucru care nu era incompatibil, era totuși o alternativă.

Eu, care am fost francmason în tinerețe, după anii comunismului n-am mai fost pentru că se oprise, fusese în adormire - când eram în Franța, după ce nu am mai fost ambasador și aveam timp, am fost invitat să reintru în masonerie, în Marea Lojă națională de la Paris, unde am fost ales și *maremaestru*. Am constatat că eu epuizasem interesul pentru masonerie, într-o carte pe care am scris-o despre Sadoveanu - care era francmason și el. Epuizând chestia aceasta, nu mă mai interesa și atunci era foarte plicticos. În ce privește rolul ea nu mai joacă acum, cel puțin în Europa, rolul pe care l-a jucat pe când îl avea pe Mozart, sau pe Maiorescu, sau pe Bălcescu, Beethoven, sau pe Balzac. În general masoneria își asumă o tradiție filosofică, e chiar o societate filosofică sincreristă. Sincretismul acesta care culege foarte mult din tradițiile ezoterice ale antichității și din cele ale Orientului, capătă o anumită linie de ordinul acesta, însă nu se constituie chiar ca o biserică, dar nici ca o non-biserică, ei numind profani pe cei care nu fac parte din ea. Deci era ceva care la un moment dat ținea de Biserică, pentru oamenii care erau înclinati către un anumit fideism pentru o anumită viziune mai ecumenică pe plan mondial, dar aceasta azi ni se pare că nu mai este operantă, cel puțin în Europa. E mult decăzută în ceea ce privește calitatea participării și se constată o linie relativ mediocră, în vreme ce **dacă ești atent la slujba ortodoxă și asculți ce se spune, apoi aceea numai mediocră nu mai este.**

E de înțeles curiozitatea aceasta a oamenilor mai tineri care nu au apucat vremea când acesta funcționa, însă, după mine, e un interes pentru un lucru cam *răsuflat*. Acum noi l-am reluat, dar nu am impresia că joacă rolul de odinioară, nu știu dacă e bine sau e rău.

R.: Dumnezeu adesea intervine inclusiv în viața politică și aici mă refer la cazul lui Constantin cel Mare, care mi se pare cel mai relevant. Prin revelatie, la anumiți oameni își manifestă prezenta. Credeți în existenta unui profetism politic și aici mă leg de aparitia la Editura Anastasia a cărții lui Soljenițân?

Al.P.: Soljenițân vorbește expres de necesitatea profetismului. Există o vocație, o necesitate și profetică, nu numai strict duhovnicească, care trebuie asumată. Acum, acest profetism e periculos pentru că cine poate fi profet și care e verificarea lui?! Apar fel de fel de falși profeți - majoritatea sunt falși. Când profetismul vine numai dintr-un patos profund, foarte strict legat de creștinism, cum e cazul lui Soljenițân, acela e autentic și în cartea aceasta care o să apară - a cărui prefață e scrisă de mine - se vede o extraordinară poziție la el în raport cu imperialismul, cu ceea ce numim megalomania imperială și vicierea tradițiilor rusesti adevărate de la Petru cel Mare încoace. Este adevărat că între rușii din emigrație și rușii din Rusia, un curent antipetrovian. E clar că Petru cel Mare a viciat in mod violent tradiția pravoslavnică rusească și tot asta implică un potențial intelectual, științific și spiritual. Acest potențial continuă să existe, a continuat să existe în toată perioada stalinismului. Dovadă este faptul că au apărut cărți care nu se puteau publica atunci. Azi e interesant că acest profetism e profund ortodox și foarte politic... de natură să întoarcă Rusia la adevăratele ei virtualități și virtuți, pentru că se spune că trebuie să renunțăm la a mai fi o mare putere, trebuie să renunțăm la megalomania imperială și să nu vedem că europenizarea adusă de Petru cel Mare în mod brutal nu s-ar fi produs în mod fazat și necesar fiindcă eram o națiune de tradiție creștină și, deci, europeană.

R.: Aș vrea, pentru tinerii noștri, nu numai din Cluj, să faceți o invitație la demnitate și în special să arătați care ar fi rostul tânărului în societatea de astazi?

Al.P.: Tineretul de astăzi este foarte dezamăgit și dezgustat după ce s-a intâmplat după '89, tot elanul miraculos și extraordinar care a fost atunci s-a dezamorsat și se abțin de la viata politică și pleacă din țară. Ori acest lucru este foarte grav. Nu poți spune: nu plecați, din moment ce aici nu au nici un fel de nădejdi... Dar e necesar ca tinerii să rămână aici și să rămână aici și să facă politică în spiritul pe care văd că și-l asumă mai bine decât alții...

O lume europeană civilizată și demnă, de oameni care nu au nimic sfânt, adică de inși care înafară de viața lor proprie nu au nimic deasupra, adică oameni care nu au pentru ce să moară la o adică. Cine nu are nimic mai presus de sine și nu un ideal, o realitate - fiindcă Biserica nu este un ideal, ci o realitate. Am auzit, de pildă, pe un amic spunând la o conferință că Hristos a murit pentru un ideal. *IisusHristossămoarăpentruunideal!!* Să aibă Dumnezeu idealuri, se poate una ca aceasta? A avut pentru fiecare individ, pentru fiecare în mod concret. Până nu vom înțelege acest lucru, nu ieșim din malma asta.

NU ȘTIE PE CE LUME TRĂIEȘTE»

SINERGII

SĂRĂCIA

"Lucește pe ceruri o stea călătorului"
(M. Eminescu)

Caracteristicile ultimelor cinci decenii, nota specifică, a fost sărăcia. Cel mâncat de sărăcie se teme de ea pentru că sărăcia implică un grad oarecare de sălbăticie. "Urbanizarea" satului prin aducerea pâinii celei de toate zilele de la orașul unde, în fabrică, țăranul se plimbă timpul de ici colo și "ruralizarea" orașului prin creșterea animalelor domestice - porci în principal - în cotețe improvizate pe lângă blocuri, au fost și vor mai fi poate embleme ale sărăciei românești. Probabil acești ultimi cinci ani ne-au trezit. La noi, ca și în Irlanda, oamenii încearcă să facă pisicile să păstreze curățenia frecându-le nasul în propria lor scârnă. Istoria acestor ultimi cinci ani a încercat același lucru cu subiecții umani.

Nu am ajuns încă să visăm cum pe pământul românesc vor curge laptele și mierea, ne gândim însă în aceste zile la oameni providențiali care, cu de la sine și misterioasă putere, să ne lepede de rele și să aducă dintr-un ceas în altul mântuirea și viața dulce.

Poporul își dorește un stăpân ca pe un binefăcător și apărător asigurat. L-am uitat oare atât de repede pe Ceaușescu? Naivitatea și închipuirile confuze ale majorității întrețin o beție trandafirie păstrându-se în așteptarea cazarismului?

Gândirea populară construiește modeste și poate "funeste" strategii de gestionare a sărăciei, așa încât sentimentul de "rudă săracă" a vreunei puteri europene ne-ar putea inculca simțământul că suntem slugi prin natură. Îndrăzneala și setea de a porunci a unora, a celor împodobiți cu vocația dictatorială pare în ochii mulțimii patetice și gălăgioase a plebeilor care suntem, simptom hotărâtor al reînvierii, al reconstrucției, al viitoarei bunăstări.

Agitația și snobismul nostru administrativ ne umplu visele de neastâmpărul productiv al sărăciei creatoare.

Sărăcia noastră, să fim bine înțeleși, nu se aseamănă cu cea a asceților și sfinților cum încerca să mă convingă acum vreo zece ani o simpatică suedeză, ea nu este voită și producătoare de excesivă rafinare morală. Nu avem darul acestui lux suprem al cultivării sufletești, deoarece frica de sărăcie e cuibărită în sufletele noastre. prudența, modestia, cumințenia, silința, ambiția, poartă toate semnele sărăciei. Săracul vorbește despre dezvoltarea creativității în loc să vorbească despre imaginația care construiește proiecte incredibile dar verosimile. Grija de a nu te putea împărtăși din bogăția cea mare ca și speriata avariție mascată în diferitele forme ale vanității fiecăruia sunt semne de sărăcie. Generozitatea într-o lume de săraci e suspectă și până la urmă murdărită și incriminată. Bunătatea e prefăcătorie, fățărnicie, mișelie chiar. Conflictele grosolane ori gingașe, suavele certuri, improvizatele și fariseicele frății sunt ale zgârciților și egoiștilor care odihnesc în fiecare din noi. Săracul poate fi pedant și extrem de inteligent, el poate trece de la extrema tragică la extrema comică împărțind lumea în congrese ale disperaților (la Universiate) și în congrese ale fericirii (în multe alte piețe). Peste toate acestea stă ca o pecete sărăcia acestui bogat popor. Trăită în duh autentic sărăcia poate deveni după cum spune Ioan Gură de Aur, "creatoare de bogăție". Soldați sau apostoli, slugi sau străini, orbi sau văzători, vom alege ce dorim să fim.

Până acum sărăcia a fost comunitară (comunistă), de acum ar putea deveni individuală într-o lume în care câtorva le-ar fi dat ca și până acum luxul moral ca și cel estetic. Este adevărat că cei câtiva posesori ai generozității, ai bunăstării și superiorului uman erau și ei, la rândul lor, săraci lipiți. Poate unul dintre aceștia "descărnați" de bunurile grase și nehămesiți ne-ar putea deveni călăuză. Spirit cavaleresc, ascultare, viață interioară complexă ar putea fi calitățile unuia din milioanele de săraci care ne-ar putea deveni călăuză și sfătuitor, frate mai mare pe care în Duminica cea Mare l-am putea cu iubire îmbrățișa.

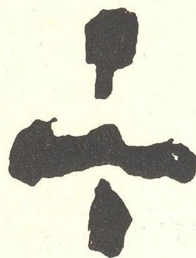
Mircea OLIV

ARHIPELAG

DANȚUL MORȚII
(Părintelui Gh. Calciu)

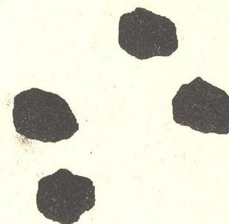
Răcnește ca un leu flămând desfrâul
și craiul beat se gudură pe-o rână;
îl strîng de-o seamă inima și brâul
și îl dogoare-o patimă bătrână.
Hidos rînjind, din uitătură soarbe
umflatul sân și coapsa arămie
și-i mișună prin sânge pofte oarbe,
ca niște viermi scurmând în murdărie.
In danțul ei învăluie femeia
odaia-ntreagă, năruind pereții-
turbare de stihii e Salomeea
și-apocalips păgân al frumuseții.
Holbații ochi se mistuie-n vârtej
amețitor țâșnind hulpavi din țeste;
se-mpotmolesc cuvintele-n gâtlej
și șoldul târfei intră în poveste.
Delirul gol, dezlănțuit delir,
sălbatec se ridică, se lățește,
și mădulare smulse din nadir
cu aerul se-amestecă, drăcește...
"Orice, orice..." - și formele nebune
se frâng, se rotunjesc, își ies din silă;
curg bale-n bărbi... "Hai, Salomeea, spune!"...
Gheenă dulce-i noaptea dintre vine...
În coama grea se-ascunde nălucirea
și tot din ea, stârnită, se despoaie;
amestecat e-auzul cu privirea
și-adulmecatul cărnii-n vâlvătaie...
Potop, urgie, cântec, danț, beție -
păcatu-i vin, nu apă din Iordan!
"Aș vrea - striga tumultul - pe tipsie
un cap de poticnire: pe Ioan!"...
cap de poticnire: pe Ioan
de poticnire: pe Ioan
poticnire: pe Ioan
pe Ioan
Ioan
IOAN.

Răzvan Codrescu

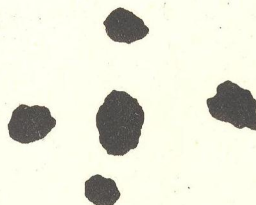
ALFA

Tremurată în rostire
și cu umbre șiroind
Te mărturisesc iubire
Sub icoane strălucind

CARTE POȘTALĂ

Trăiesc
Respirându-ți numele

TU

Golf
În
Răstimp

GÎND

Celui ce poartă
Pe brațe
Roua prăbușită

Luciana Medve

DICȚIONAR

Credința

Ipostasul celor nădăjduite. Dovada lucrurilor nevăzute. Același lucru cu Împărăția lui Dumnezeu. Se deosebește de Împărăție numai prin cugetare. Credința este Împărăția lui Dumnezeu fără formă. Împărăția este credința care a primit în chip dumnezeiesc o formă. Împărăția lui Dumnezeu este credința dezvoltată prin lucrare. Împărăția se înfăptuiește prin unirea nemijlocită cu Dumnezeu. Unirea, desăvârșită și mai presus de fire a celui ce crede cu Dumnezeu cel crezut.

Sf. Maxim Mărturisitorul

Nădejdea

Tăria dragostei. Prin ea așteptăm răsplata dragostei. Este o bogăție a bogăției celei nevăzute. O comoară sigură câștigată de suflet în viața de aici mai înainte de a dobândi comoara nepieritoare din ceruri. Este odihnitoare a ostenelilor. Ușă a dragostei. Nimicitoare a deznădejdii. Icoană a bunurilor care nu sunt de față. Ea ne întărește în ostenelile noastre. Ea nu șterge truda. Ea ne dobândește mila lui Dumnezeu.

Sf. Ioan Scărarul

Dragostea

Nimic nu-i mai dulce decât dragostea. Nimic mai tare. Nimic mai înalt. Nimic mai cuprinzător. Nimic mai plăcut. Nimic mai desăvârșit și mai bun în cer și pe pământ. Dragostea este născută din Dumnezeu și nu se odihnește decât în Dumnezeu. Dragostea nu simte greutatea, nu ia în seamă ostenelile, vrea să facă mai mult decât poate, de imposibil nu vrea să audă. Dragostea veghează, trudită nu se obosește, legată nu este subjugată, înspăimântată nu se tulbură, ci se avântă și trece nestingherită ca o flacără, ca o făclie aprinsă.

Toma de Kempis

"Iar acum rămân acestea trei: CREDINȚA, NĂDEJDEA, DRAGOSTEA. Dar cea mai mare dintre ele este DRAGOSTEA." - Sf.Ap. Pavel

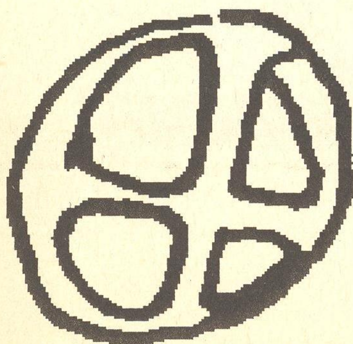
Pagină realizată de Teofil MOLDOVAN

DAR O ÎNDREPTARE?

M-am născut într-o lume pe care parcă n-o simt a mea și în care nu-mi găsesc locul. O lume în care visele se frâng mai înainte de-a prinde contur, în care speranțele ard mai repede decât închipuirea, în care dragostea se transformă în ură mult înainte de a fi mărturisită. O lume în care sufletul arde mistuit de dorințele păcătoase ale trupului. Și-n focul acesta se topesc toate visele, speranțle și gândurile mele. Dincolo de el rămâne cenușă, cenușa în care sper să mai găsesc ceva din frumusețea trecutului. Tăcut, răscolesc mormanele de cenușă și-mi îndrept privirea către viitor. Un viitor la fel de pustiu la fel ca și trecutul pe care-l plâng. În cenușa care rămâne s-a îngropat o parte din mine, din sufletul meu. În cenușa aceasta se cicatrizează o rană, chiar dacă urma ei rămâne. Aici, în focul acesta înăbușitor, se distruge frumusețea și se naște încet ura, ura care mă îndepărtează de Dumnezeu, de oameni, de mine însumi. E o luptă surdă la capătul căreia mă simt epuizat, o luptă în care nu simt victoria niciodată, poate de teamă sau poate că ea nu există. Am învățat în lumea aceasta că viața e o luptă, una continuă, o luptă în care nu avem propriile reguli. Viața le are pe ale ei. Regula pe care o cred bună trece, a vieții rămâne pentru că e o regulă eternă. Regula în care nu există fisură tocmai pentru perfecțiunea ei. Am învățat astfel, încet, încet, să lupt oricum, cinstit sau pe la spate, să mint, să fiu laș. Dar minciuna mi-a intrat în sânge, m-a schimbat. Am făcut din viața mea scena unui teatru în care trebuia să culeg doar aplauzele. Le-am cules sau nu, cine mai știe?! Știu doar că am obosit, o oboseală sfâșietoare, încărcată cu multe neliniști. O oboseală în care sângele îmi fierbe într-un abur otrăvit care mă sfârșește încet. O oboseală în care cuvintele sunt de prisos și în care lacrima nu există. Aș vrea, cât aș vrea să treacă, să uit, să mă uit pentru a mă naște altfel.

Dar, rămâne mereu și mereu cu mine în mine, în preajmă. O simt mereu aproape, iar ca o salvare îmi rămâne credința. Credința cu îndoială repetată mereu în același sens, îndoiala salvării. Ori poate speranța salvării. Credința care-mi dă șansă, șansa unei îndreptări. O îndreptare înceată și nesigură. dar o îndreptare. "Culmea decăderii este adaptarea la decădere într-atât încât orice ameliorare devine cu neputință". Cu neputință la om, cu putință la Dumnezeu, prin credință. Aceasta cred eu că este șansa îndreptării.

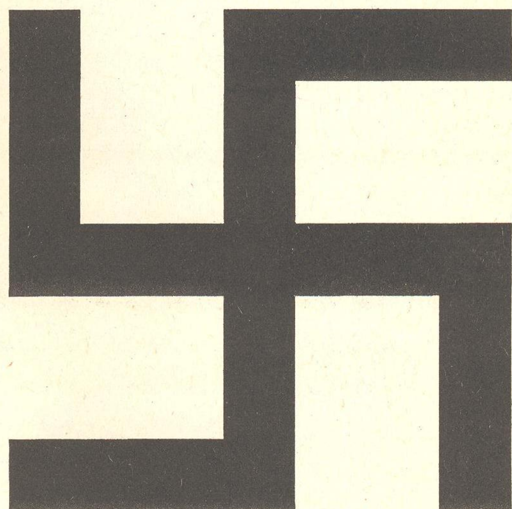
student S. S.

SWASTIKA

Una din cele nai remarcabile forme ale crucii orizontale este swastika, legată și ea parese de tradiția primordială pentru că se întâlnește în spații diverse, situate la mare distanță unele de altele și din epocile cele mai îndepărtate. Prezentă din Extremul-Orient până în Extremul-Occident, semnificația ei reală s-a păstrat mai ales, sau poate numai, în India și în Asia Centrală și Orientală. Dar chiar în Europa nu a dispărut cu totul: țăranii lituanieni trasează semnul acesta pe pereții caselor lor ca pe un talisman protector dându-i ceea ce este excepțional, exact numele sanskrit: swastika. (Pe veșmântul funerar al Mariei de Mangop, broderia conține același motiv simbolic, n.t.)...

Lăsam cu totul la o parte utilizarea artificială, lipsită de orice fundamentare tradițională, care este dată actualmente acestei figuri (cartea este scrisă în 1931) mai ales de către anumite grupuri politice germane nimite "rasiste" care au făcut din ea semnul antisemitismului sub pretext că reprezintă o emblemă a așa-zisei "rase ariene"...

În Antichitate, swastika este prezentă la celți și în Grecia preelenică, iar în Occidentul medieval ea a constituit una din emblemele hristice menținute pâne spre sfârșitul acestei perioade (cf. cărții noastre Le Rol du Monde, p.19).

Swastika reprezintă prin excelență "semnul polului": comparând-o cu crucea înscrisă în cerc, echivalența celor două simboluri se impune, ambele desemnând rotația în jurul unui centru fix. Swastika sugerează însă rotația, prin segmentele perpendiculare pe brațele crucii și tangete circumferinței; cum circumferința reprezintă lumea manifestată, figurarea ei aluzivă indică extrem de mult non-aparența simbolului la această lume: swastika este acțiune a Principiului asupra lumii, însă fără participare la mișcarea ei.

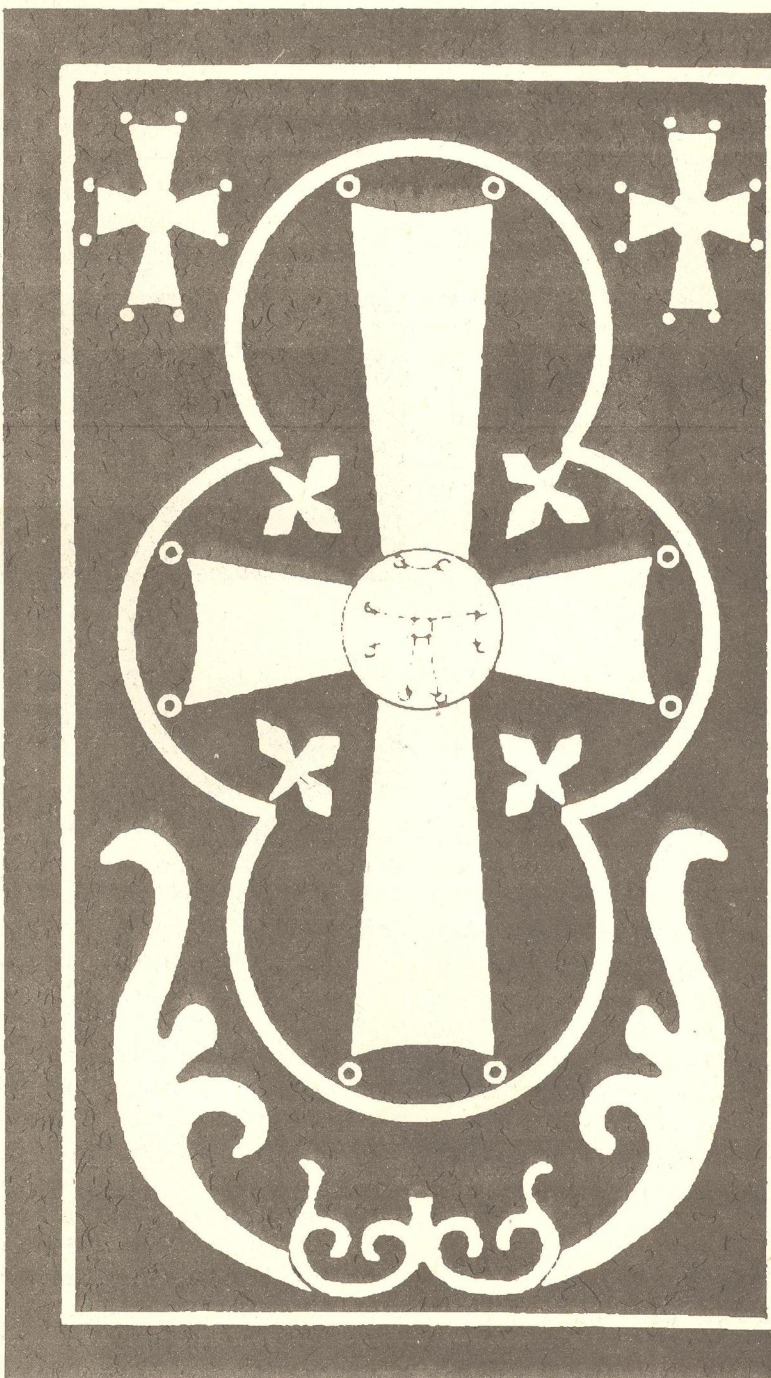
Termenul este considerat de obicei ca derivat din sanskritul "su asti", formulă de binecuvântare în sensul propriu al cuvântului, perfect echivalentă, de altfel, cu ebraicul "ki-tob" din Geneză. Rostirea acestuia din urmă la sfârșitul fiecărei zile a Creației capătă un sens special dacă se ține seama de apropierea menționată: este o indicație că fiecare din aceste "zile" este asimulabilă unei rotații a swasticii sau, în alți termeni, unei revoluții complete a "Roții Lumii", a rotației din care derivă succesiunea "seară, dimineață" enunțată în versetele ulterioare.

René Guénon

OPERA APERTA

Starea catarhică pe care lectorul ar trebui s-o resimtă după parcurgerea unei opere literare depinde în mare măsură de finalul ce reușește sau nu s-o încheie într-un mod adecvat. Desfășurarea, indiferent în ce fel, a acțiunii trebuie să-și găsească o rezolvare artisticește viabilă. În primul rând, nu trebuie să corespundă orizontului de așteptare. Un final izbutit este acela care provoacă uimire și, dincolo de această impresie inițială, curăță întrega mizerie cotidiană. Actul artistic are mai ales un rol purificator, acționând ca un interval între banalitatea existenței naturale și conștiința superioară a Dumnezeirii. În al doilea rând, finalul se va configura ca o revelație a unor sensuri, pregătită îndelung și tainic prin personaje și întâmplări al căror rost se încheagă abia acum. Această revelație trebuie să aibă loc subiectiv, în lectorul condus, familiarizat și apoi implicat într-un univers pe care și-l însușește treptat și prin care se descoperă pe sine.

La acest nivel, cele mai multe eșecuri pot fi constatate în cazul scrierilorcu tentă religioasă. Lectorul așteaptă fie un tip de predică ilustrată cu final moralizator, destul de dulceag, fie o minune lipsită de crdibilitate, ce se produce cu mult zgomot. Ratarea constă în lipsa unei bune construcții epice și a surprizei finale. Unul dintre puținii care s-au priceput să lase la o parte prefabricatele ideatice, a fost, la noi, Vasile Voiculescu. Când totuși uzează de ele, o face în mod ironic, deconstructiv.

Una din prozele sale, ***Ciorbădebolovan***, nu are final și tocmai de aceea poate fi considerată cea mai izbutită. Un străin cere pomană într-un sat sărac; alungat de toți, este miluit de câțiva copii orfani. Un om ciudat vine cu o propunere ciudată. Însă nu iubirea, atât de normală și firească, realizează comuniunea, ci aspectul oarecum fantastic, minunea unei pietre transformate în aliment. Deconspirarea aduce neîncredere. Frumusețea se transformă în urâțenie. Singurul personaj care-l acceptă este o femeie ce se deschide pentru a beneficia de revelarea sensului. Satul o va considera nebună. Aici intervine brusc autorul într-o lume atât de bine realizată încât n-am fi crezut că nu este reală. Întreaga proză primește conotații de fals artistic; visul unui scriitor. Acest prim nivel al narațiunii apare doar în final. Este o dezvăluire care, inițial, dezamăgește. Trebuia un final credibil, în ton cu restul povestirii, însă Voiculescu preferă să fie autentic. Își exprimă travaliul, neputința de a găsi un sfârșit vrednic. Ce se petrecuse în vis, nu-i aparținea. Realul, trezirea din somn, nu permite nici un liant veridic între vis și realitate, între artă și cotidian. Căutarea aceasta aproape deznădăjduită a finalului, numeroasele variante nesatisfăcătoare certifică ideea că dincolo de eu-l creator se află Creatorul prin excelență.

Trezit brusc din somn, din acea altă lume în care trăia, nu și-o închipuia, scriitorul, concomitent lector, nu reușește să și-o mai însușească. Celălalt, amicul care, în loc să desăvârșească, distruge, continuă ideea imposibilității comuniunii în lipsa iubirii. Acest nivel al povestirii, dezvăluit în final, încheagă nivelul secund, imaginativ. Eșecul povestirii se constituie în reușita prozei.

Maria-Elena GANCIU

MARGINALII

* Pentru început vă reținem atenția cu un eveniment important ce a punctat viața ortodoxă și anume, prezența teologului atenian Christos Yannaras la București ca răspuns la invitația ASCOR - lui. Reputat cunoscător al teologiei patristice Yannaras se află însă de mai bine de două deenii într-un conflict cu o bună parte a călugărilor atoniți tradiționaliști reprezentați de părintele Teoclit Dionisiatul cunoscut la noi prin cartea "Dialoguri la Athos". Din Conferința care a avut loc la București reținem o afirmație interesantă: "Astăzi Biserica Ortodoxă pare blocată de spiritul naționalist. Permiteți-mi însă să insist asupra faptului că nu trebuie să ideologizăm antinaționalismul așa cum se ideologizează naționalismul, pentru că riscăm să prefacem Ortodoxia într-o ideologie internaționalistă, or pe mine mă interesează mai mult Ortodoxia ca experiență a poporului meu și altor popoare, experiență întrupată în arta populară, în comportamentul zilnic al poporului.

* Pentru că veni vorba de Muntele Athos, să mai adăugăm că se preconizează din partea Consiliului Europei în colaborare cu Patriarhia Ecumenică transformarea Sf. Munte în centru turistic. În acest sens se pare că se fac pași importanți, vizita patriarhului ecumenic de anul trecut la Strassbourg fiind hotărâtoare, călugării urmând a fi doar elemente exotice ce vor satisface blitz-urile amatorilor de senzații tari.

* Un lucru asemănător se petrece la noi cu Mănăstirea Brâncoveanu din Făgăraș preconizată a fi centru ecumenic, consecința imediată fiind părăsirea mănăstirii de către mulți călugări, aceștia îndreptându-se spre alte locașuri monahale.

* Aflați luna trecută în vizită la București, redactorii revistei noastre s-au bucurat de o frumoasă primire la Patriarhie, la biserica Stavropoleos, la aceeași gazdă ospitalieră, părintele Iustin Marchiș, sau la Muzeul Țăranului Român, primiți de domnul Horia Bernea și de doamna Anca Manolescu cu încurajări și cuvinte calde atât de necesare nouă în acestă perioadă de început de drum. În schimb, de la Fundația Anastasia, de care ne-am legat cel mai mult sufletește, am plecat cu un gust amar fiind poftiți să așteptăm mult timp în stradă de domnul Sorin Dumitrescu, altădată atât de amabil, dar care acum ne-a întâmpinat cu cuvintele "ce dau buzna așa. Să aștepte." Noi vom aștepta...

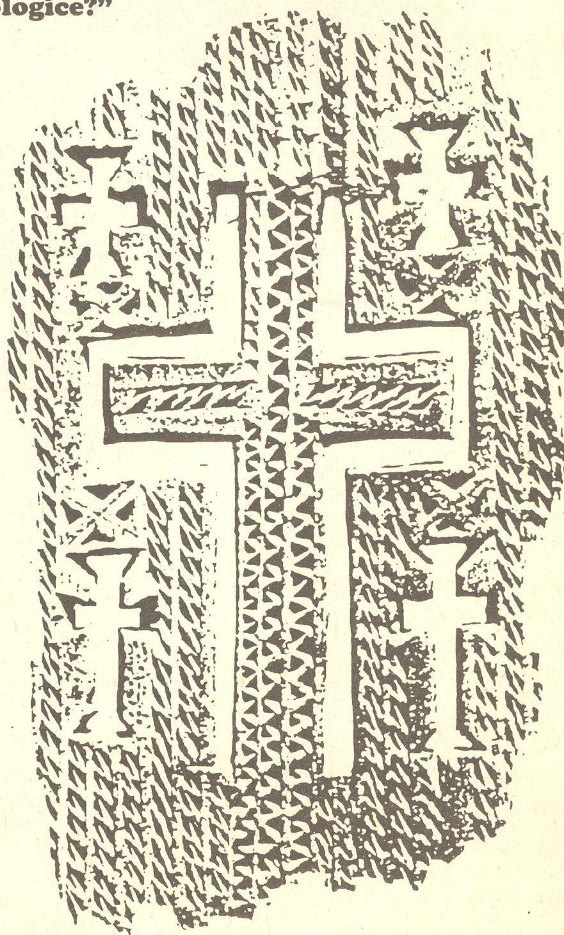
* Ion Cristoiu de la "Evenimentul zilei", continuă să hipnotizeze conștiința publică prin prezentarea fenomenelor așa-zise paranormale în revista cu același nume în care icoanele făcătoare de minuni sunt evidențiate împreună cu O.Z.N.-urile sau magiile ce se întâlnesc în lume. Ceea ce urmează e simplu. In mintea actualilor sau viitorilor intelectuali se produce o harababură de imagini sfinte îmbibate cu aere profane, provocându-se răsturnări valorice de anvergură. Apoi omul nu mai știe să distingă ce vine exact de la Dumnezeu, preferând "senzații mistice" ce vin dintr-un cer în care Hristos nu mai există.

* Referitor la misticism, de mai multă vreme în Cluj-Napoca își duce existența cercul Zamolxe. Tinerii de acolo, fără o cateheză minimă, se reîntorc la originile spirituale ale românilor ajungând de la Sf.Ap. Andrei la Zamolxe și Deceneu, iar de aici în India, un fel de centru spiritual al pământului. Erezia acestor tineri este cu atât mai gravă cu cât cunoaștem noua ordine mondială în care religiile devin, în numele unității, un amestec în care yoga devine o practică necesară. În acest sens Consiliul Europei și noua politică de la noi nu sunt străine de ceea ce se întâmplă. În sprijinul celor spuse mai sus aflăm că înaltul for european finanțează direct mișcările Raja-Yoga.

* La lansarea primului număr al revistei "Itinerarii" ne-am bucurat de o numeroasă asistență care ne-a însoțit la acest început de drum. Mulțumim tuturor pentru încurajările și cuvintele frumoase ce ni le-au oferit!

* Întrebarea noastră: "Pe când moaștele unui sfânt la Cluj-Napoca, oraș cu două instituții teologice?"

C.D.

Acest număr este ilustrat cu desene de Horia Bernea, căruia îi mulțumim pe acestă cale.

